

Een jeugdbrief van Karel van de Woestijne

Ward Ruyslinck, in: *Nieuwe Stemmen*, 1949.

(Brief gevonden bij en in eigendom van J. Priem, hospes van Raymond De Belser, op kamers aan de Ottogracht 24 te Gent.)

Men kan het spoor van een dichter met vrijwel grote nauwkeurigheid volgen ‘van de wieg tot het graf’. De omstandigheden waarin Goethe, Schiller en Kleist (om er maar enkele te noemen) geleefd hebben zijn ons bekend uit hun brieven, die in vele gevallen een helderder spiegel zijn van hun dichterschap, persoonlijkheid en menselijkheid dan hun verzen zelf, omdat de brief datgene aan de oppervlakte welt wat in de poëzie nog weerhouden wordt door bepaalde eisen van vorm en stijl en door een begrijpelijke terughoudendheid tegenover de indiscreties van het lezerspubliek: het intieme karakter van een lyriek. Van Shakespeare weten we betrekkelijk weinig in verband met zijn leven, omdat Shakespeare een krachtiger dramatische persoonlijkheid was dan een lyrische. Wat nochtans waar is, is dat ook de erosie van de tijd een niet onbelangrijke rol vervult bij het onttrekken van briefgetuigenissen aan onze waakzaamheid, zoals dat het geval is voor Shakespeare.

De epistolaire nalatenschap van Van de Woestijne is niet zo bijster groot, in zoverre zelfs dat zij niet zou kunnen volstaan om zijn volledige persoonlijkheid en het mozaïek van zijn leven te reconstrueren, moest hij in de tijd verder van ons hebben afgelegen. *De Laethemse Brieven over de Lente* getuigen slechts voor een korte levensperiode. Derhalve mag het een geluk heten dat geleidelijk toch weer nieuwe documenten aan het licht gevoerd worden die de tijd heeft verborgen gehouden.

Onlangs kon ik de hand leggen op een jeugdbrief van Van de Woestijne die tot heden toe onopgemerkt was gebleven in een private verzameling. Het is een schrijven van een achttienjarige atheneum student gericht aan een vriend en mede student Josué De Dekker, die toen te Gent in de Ottogracht logeerde. Het origineel bevat geen datum bovenaan, doch vermoedelijk wijst het terug op het jaar 1896, zoals uit gewonnen inlichtingen kan blijken. Deze Josué De Decker – ‘Cies’, lijk Van de Woestijne hem noemt – die thans als professor-emeritus te Amsterdam verblijft, was lange tijd schoolkameraad van de dichter op het atheneum te Gent, en volbracht later met hem zijn studies in de klassieke filologie aan de universiteit. In dit jaar 1896 had de jonge dichter zijn eerste verzen gepubliceerd in het tijdschrift *Van Nu en Straks*; deze verzen waren niet uit het oog verloren; er werd veel goeds over hun auteur verteld. En deze verzen, en deze brief, beide uit datzelfde jaar, wijzen op de sterke, maar ingekeerde persoonlijkheid van een groot dichter in wording. Vooral de aanhef van de brief is eerder tragisch, wanneer men die uitlating vergelijkt met het gevoelsleven van de dichter op leeftijd; het luidt als een voorspelling, een preludium tot de latere levensontgoochelingen, die zijn gehele leven lang op de hypochondrische koorts van zijn werk zouden blijven wegen en hem kenmerken tot een ‘pijnlijk bewogen, gespleten en verdeelde mens’, zoals Marnix Gijsen hem noemt in zijn *Dichterschap en Werkelijkheid*.

Hier volgt dan de inhoud die, alhoewel hij geen revelerende mededelingen bevat, toch niet van betekenis ontbloomt is:

O waarde Cies!

Ik ben een speelbal in de handen van het Noodlot, dat altijd stokken steekt in het wiel van mijn Leven!!! Vandaag b.v., moet ik eens voordragen in de Heremans' zonen, en, patatra, mijn kameraad (dit is een euphemisme!) Boedri geeft een concert. en, wat meer is, laat het 'Weihnachts-Oratorium' van Bach uitvoeren. Daar we niet veel gelegenheid hebben zulke muziek te genieten, moet ik daar natuurlijk naar toe.

Zodat ik, tot mijn spijt, mijne spreekbeurt uit moet stellen. 't Is maar een klein verlies dat ge er bij hebt; ik wil overigens alles weer goed maken door een voordracht over 'Vertellen'. Wilt ge ze op de orde van den dag voor de volgende week stellen? Wel te verstaan als er mijne 'Heremans' broeders' niets tegen hebben.

Hierbij 'pampieren' voor de Heremans' zonen, die ik ging halen, omdat de briefdrager me kwam berichten dat de brievenbus in gruis lag, en dat hij niet zeker was of de baas ons alles afgeven zou.

Wanneer krijgen we een nieuw busje?

Vale et me ama!

Karel v.d. Woestijne

Boedri was de toenmalige directeur van de Gentse Opera; Van de Woestijne schrijft 'mijn kameraad Boedri', maar voegt er onmiddellijk bij '(dit is een euphemisme!)', bij wijze van justificatie. Waarschijnlijk was de dichter liefhebber van de concerten georganiseerd door Boedri en droeg hij deze een warme bewondering toe; maar dat hij hem toen reeds persoonlijk zou gekend hebben, luidt zeer onwaarschijnlijk. In het origineel staat de parenthesis '(dit is een euphemisme!)' tussen twee schrijflijnen in gedrongen, n.l. tussen '... en, patatra, mijn kameraad' en Boedri geeft een concert (sic) ...'.

In het origineel bevindt zich eveneens tussen de tweede en derde paragraaf een korte scheidingslijn. Daar ook staat oorspronkelijk 'of den baas ons' met geschrapte n.

De 'Heremans' Zonen' was een club waar de jonge studenten bijeenkwamen, zo genaamd naar de stichter Heremans.

De brief is geheel in handschrift, tamelijk slordig en onhandig nog geschreven, breed uiteen. Het evocatieve 'O waarde Cies!' wijst reeds bij de dichter op een uitgesproken voorliefde voor dergelijke O-vormen in de aanroeping; geheel zijn poëzie zal er door gekleurd worden; het is een statige uitloper van zijn klassieke vorming, waarvan ook getuigenis in de afscheidsformule 'Vale et me ama'.

Een anticiperend stijlelement kunnen we ook, in de eerste zin, de symbolische hoofdletters van Noodlot en Leven noemen. Denken we slechts aan de trilogie Wiekslag om de Kim, waar dergelijke symboliek niet ontbreekt.

Ten slotte meen ik er te moeten op wijzen dat de belangrijkste verklaringen met betrekking tot de realia en cruciales voorkomend in de tekst, mij werden verstrekt door de heer J. Priem, bezitter van het handschrift.